

Viorica MOLEA

Considerații privind conceptul de oralitate

V.M. – conf. univ. dr. în filologie, Departamentul Limba Română, Lingvistică Generală și Limbi Clasice, Facultatea de Litere, U.S.M.

Domenii de cercetare: stilistica, pragmatica, comunicarea, cultivarea limbii. Autoare a două cărți: *Valori expresive ale frazeologismelor în opera dramatică* (2010) și *Expresivitatea limbajului poetic (suport de curs)* (2011). Participantă la numeroase conferințe internaționale.

În noul context al dezvoltării umane, pe lângă evoluțiile revoluționare în domeniile tehnologic, economic, politic, mediatic etc., remarcăm și o redimensionare distinctă a limbii, a limbajului în general, din multiple aspecte. Unul dintre acestea este limba vorbirii orale, considerat până nu demult un segment al limbii situat pe un plan secund din perspectiva limbii literare. Lingvистa Margareta Manu Magda notează în legătură cu aceasta: „Limba vorbită, înțelesă ca totalitate a manifestărilor orale, concrete și individuale ale unui sistem lingvistic, a constituit, multă vreme, o preocupare periferică a lingvisticii”, subliniind că „obiectul cercetării l-a constituit, în mod unilateral, textul scris, planificat și elaborat, detașat de situația de comunicare, capabil de a oferi o imagine stabilă și unitară asupra limbii.” Tot aici, autoarea indică și cauza acestei stări de lucruri: „Neglijarea aspectului vorbit al limbii s-a datorat faptului că exprimarea orală se înfățișează ca un ansamblu eterogen (prezentând numeroase variante) și instabil (în continuă modificare), limba vorbită constituind terenul de manifestare a majorității structurilor inovative, al dinamicii limbii” [1, 870]. Noi credem că una dintre cauzele pentru care limba vorbită, exprimarea orală, nu a fost cercetată, rezidă în caracterul său prea

permisiv. Preocupările savanților țineau, mai curând, de stilul elevat al limbii, adică de aspectul estetic al ei, exprimat în textul artistic. Acesta era considerat de prestigiu, meritând a fi investigat. Probabil, în etapa inițială a cercetărilor limbii, era logic să fie luat în discuție aspectul îngrijit, literar, al limbii, pentru a-l promova și consolida, ca, mai apoi, acesta să constituie trunchiul, baza investigațiilor ulterioare. Mai târziu, pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, manifestările orale ale limbajului au început să fie studiate, mai ales, ca un atribut al stilisticii, prin care textul artistic, publicistic obținea, în primul rând, pregnanță, diverse valori expresive. Prin urmare, limba vorbirii orale era egalată cu afectivitatea, cu emoția spontană, necontrolată, prin care sunt exprimate sentimente, stări, atitudini, și nu idei, concepte, așa cum o face limba literară scrisă. Cercetătoarea M. Manu Magda precizează că „datorită caracterului spontan al comunicării, vorbirea prezintă o mai mare implicare afectivă decât scrisul” [1, 872]. În același timp, D. Irimia susține, în acest context, cu referire la limbajul popular, următoarele: „Constituent primar, sub aspect diacronic, al primului nivel din organizarea sistemului stilistic al limbii, limbajul popular reprezintă expresia Eului național...” [3, 82], ridicând valoarea incontestabilă a limbajului oral la înălțimea distinsă a spiritului popular, marcat de sensibilitate și de suflet.

Pentru a pătrunde în esența definirii conceptului de oralitate, trebuie să facem o incursiune în multitudinea studiilor referitoare la acest aspect, care dezvăluie atât variatele fațete ale oralității, cât și evoluția lui polivalentă. M. Vulpe, referindu-se la investigațiile privind limba vorbită, observă problemele de definire și clasificare a acesteia, afirmând că „Cercetătorul preocupat de problemele limbii vorbite întâmpină, de la bun început, dificultăți în clasificarea fenomenelor studiate, datorită imprecizunii terminologiei uzuale” [4, 72]. Lingvista susține că „Particularitățile consemnate ca nonliterare în lucrările de gramatică, de dialectologie și de stilistică sunt catalogate, de obicei, drept regionale, populare sau specifice limbii vorbite, fără ca autorii să precizeze întotdeauna criteriile utilizate în clasificarea lor” [*ibidem*]. Astfel, elementele nonliterare sunt definite de-a valma ca fiind populare, în primul rând, fără a fi specificate anumite aspecte determinante ale acestora. Totuși, trebuie să realizăm că limbajul popular se conține în conceptul, mai amplu, al oralității și, al celui mai îngust, de limbă vor-

bită, încadrându-se în categoria actelor verbale marcate stilistic sau a „substandardului”. Astfel, relevăm că oralitatea cuprinde în sine aceste aspecte, pe când limba vorbită și limbajul popular sunt manifestări particulare ale ei, straturi lingvistice orale.

Având un parcurs îndelungat și extrem de complex, limbajul oral, prin natura sa primară, a pus temelia civilizației poporului nostru, fapt consemnat în tratatele de istorie a limbii române. Toate procesele evolutive care s-au produs în limbă și-au luat începutul în formele utilizate în graiul viu, fiind „turnate” mai târziu în varianta scrisă. „Uzul oral al limbajului, confirmă P. Cornea, este, bineînțeles, prioritar atât la nivelul istoriei umanității, cât și al istoriei indivizilor. Oamenii au învățat întâi să vorbească și mult mai târziu să scrie (de-abia în urmă cu aproximativ 7.000 sau 5.000 de ani a. Chr.)... [5, 30-31].

La fel de relevantă este și afirmația lui E. Coșeriu despre faptul că vorbirea cuprinde limba, prin urmare, limba literară derivă din oralitate. „Limba însăși ce altceva este dacă nu un aspect al vorbirii?” [6, 200], se întreba savantul. Și într-adevăr, toate subtilitățile limbii literare scrise, toate formele, structurile normate au la bază uzul, oralitatea, matricea din care s-au alimentat acestea. „Forma orală a dominat mult timp comunicarea dintre oameni, observă I. Condrea, fapt care a condus la apariția unui întreg patrimoniu cultural transmis pe cale orală sub forma creațiilor folclorice, în care se regăsește întregul tezaur al vorbirii populare. Oralul are prioritate în viața cotidiană, în relațiile interumane și apare, în special, sub formă de dialog sau conversație, care este considerată cea mai răspândită variantă a interacțiunii verbale” [7, 88-89].

Totodată, oralitatea presupune o stratificare largă a limbii, manifestată sub toate aspectele posibile în exprimarea noastră: de la acte verbale cu aspect îngrijit, normat, standard, până la cele ce țin de nivelul de jos al limbii. Astfel, pentru a defini oralitatea, trebuie să caracterizăm fiecare nucleu verbal care intră în componența ei și care, individual, se manifestă în mod distinct. De multe ori oralitatea este identificată cu limba vorbită, fapt care nu este pe deplin adevărat. Limba vorbită vizează doar aspectul colocvial, pe când oralitatea cuprinde și discursul. Trebuie să separăm conceptele de *oralitate*, *limbă vorbită*, *limbă populară*, care deseori, în concepția vorbitorilor obișnuiți, dar și a celor versați,

sunt termeni ce se suprapun, adică sunt considerați ca exprimând același lucru. Este adevărat, într-un anumit sens ei pot coincide, sunt sinonimi, dar, în același timp, sunt entități cu trăsături distincte. Conceptul de oralitate, deși parțial se conține și în ceilalți termeni, presupune totalitatea manifestărilor redată prin viu grai. Adică, este vorba despre orice act verbal pronunțat, și nu scris. Prin urmare, pe lângă elementele colocviale, oralitatea încadrează orice text (monolog), discurs public, prezentat în formă orală. Limba vorbită este cuprinsă de oralitate și presupune, mai curând, manifestarea limbajului în interacțiunile cotidiene ale interlocutorilor, în conversațiile oficiale, familiare, amicale ale vorbitorilor, având sau nu diverse conotații. M. Manu Magda ne propune o definiție a limbii vorbite: „Se înțelege, în general, prin limbă vorbită cadrul utilizat în forma de comunicare fonico-acustică și vizuală directă (sau «față în față»)” [8, 575].

Așadar, *oralitatea*, fiind un mod de exprimare prin viu grai, în opoziție cu cea scrisă, *constituie totalitatea straturilor stilistice active la nivel fonetic, lexical, gramatical*. Straturile stilistice, la rândul lor, sunt alcătuite din elemente lingvistice subordonate normei literare și din cele care o ignoră, propunând propriile reguli și rigori. Profesorul Dumitru Irimia le divizează astfel: „Întrebuințarea orală a limbii române, afirmă savantul, desfășoară un registru stilistic generat, pe de o parte, de distincția oralitate originară / primară – oralitate derivată, pe de alta, de principiile funcționale care guvernează universul semantic al textului și, prin aceasta, însăși comunicarea lingvistică. *Oralitate originară* – grad maxim de omogenitate stilistică în interiorul limbajului popular. *Oralitate derivată* – reducerea omogenității stilistice datorită naturii sale de actualizator pe cale orală a limbii literare (scrise) într-un raport variind în funcție de factori extralingvistici (tipul și nivelul de instrucție și cultură ale protagoniștilor comunicării), care determină introducerea de elemente și structuri lingvistice corespunzător acestui raport” [3, 121].

În cadrul oralității primare distingem limbajul *colocvial, familiar, popular, argotic, regional, vulgar* (substandardul); în cel al oralității secundare – *limbajul conversațional neutru și discursul* (standardul). Romanistul german Klaus Bochmann crede că „există studii, nu puține, în care, prin definirea obiectului de studiu ca «limbă vorbită», «limbaj

popular», «abatere de la normă», «argou» etc. se cercetează, de fapt, fenomene ale substandardului. Dar aceste obiecte de studiu – măcar atât putem afirma dinainte – nu se identifică întru totul cu substandardul”. Totodată, savantul consideră că „aceiași lucru se poate observa și în legătură cu standardul, care și el, în tradiția lingvistică românească, trebuie căutat sub alte denumiri, mai ales sub cea de limbă literară, fără ca realitățile denumite prin cele două noțiuni să fie identice” [9, 159].

În unul dintre studiile sale, M. Manu Magda delimitează categoriile limbii vorbite neutre: „Din considerente practice (constituirea corpusurilor verbale, necesități didactice), în lingvistică se vehiculează diverși termeni pentru varianta (lipsită de o coloratură stilistică precisă) utilizată în comunicarea curentă: *limba română „de uz mediu”, româna vorbită curent, româna colocvială, româna familiară* (sublinierea ne aparține – n.n.). Termenii menționați se referă, în special, la româna vorbită, aspectul scris al acesteia fiind asimilată, de obicei, limbii române literare” [8, 576]. În alte studii consacrate oralității se vorbește despre o dublă accepție a acesteia, și anume, despre o limbă vorbită populară, colocvială și despre alta solemnă, oficială: „Limba vorbită, susține N. Stanciu, are un caracter eterogen motivat de apartenența vorbitorilor la un anumit teritoriu, existând diferențe fonetice, lexicale, gramaticale între dialecte și graiuri subordonate limbii naționale și de diferențele determinate de statutul socio-cultural al vorbitorilor. Astfel, în cadrul românei se diferențiază un limbaj popular, un limbaj familiar, un limbaj al conversației curente. În interiorul limbajului popular se distinge între o variantă a conversației și una solemnă, specifică textelor” [10].

Oralitatea, limbajul oral, popular sau colocvial, cum mai este denumit, constituie, până la urmă, un sistem separat, specific, fapt care-i permite să fie considerat unul dintre stilurile funcționale ale limbii române. În acest context, am putea aminti o primă evaluare a straturilor limbii române, realizată de B. P. Hasdeu: „S-ar putea afirma în cunoștință de cauză, constată savantul, că pe la jumătatea sec. XVI limba română înfățișa diverse straturi, unele mai înapoiate, altele mai înaintate, între cari există deja stratul cel devenit astăzi, aproape fără nicio schimbare, limba tipică a românului” [11: 98]. Expresia semnificativă „limba tipică a românului”, credem, poate fi înțeleasă în dublă accepție: drept limbă standard, dar și limbaj oral, care este, fără îndoială, cel mai durabil

liant social, cu multiplele lui variații. Mai târziu, aceste straturi au fost denumite stiluri, printre care și-a făcut loc stilul vorbirii orale, care nu mai ține de „tipic”, ci de atipic. Altfel spus, ceea ce prin secolul al XVI-lea putea să constituie limba standard, astăzi nimereste sub incidența „substandardului”, după cum denumește limbajul oral colocvial Klaus Bochmann.

Problema stilurilor, deși foarte veche, este abordată din diverse perspective. Încercări de clasificare a stilurilor funcționale întâlnim încă în antichitate. „Aristotel, în celebra sa lucrare *Retorica*, încearcă o primă clasificare a stilurilor, punctul de referință fiind *limbajul uzual*” [12, 550], afirmă V. Ilinca într-un articol despre stilul publicistic. Cristinel Munteanu, în studiul său *O clasificare antică a „stilurilor funcționale” în opera lui Diogenes Laertios*, expune încercările de delimitare a limbajelor funcționale, punctul de pornire fiind *vorbirea*. „Vorbirea e de cinci feluri: una dintre ele este aceea de care se folosesc oamenii politici în adunări și care se numește discursul politic. Al doilea fel este aceea pe care o scriu retorii și o prezintă pentru a demonstra, a lăuda, a critica sau a acuza. Respectiv, această specie de vorbire este numită retorică. Al treilea fel de vorbire este acela al persoanelor particulare, când stau de vorbă una cu alta, numit vorbirea comună. Un alt fel de vorbire îi caracterizează pe cei care conversează prin întrebări și răspunsuri scurte, date la întrebările puse, numit dialectică. A cincea diviziune este vorbirea meșteșugarilor, care se întrețin despre subiecte referitoare la meseria lor, numit vorbire tehnică. Astfel, vorbirea e fie politică, fie retorică, fie aceea a convorbirii obișnuite, fie dialectică, fie tehnică” [13, 66]. O discuție privind problema stilurilor funcționale care a durat timp îndelungat este elocventă în sensul că aceasta presupune abordări multiple și complexe în virtutea caracterului său neomogen și variabil. Deși stilul colocvial nu se regăsește în toate clasificările savanților moderni (de exemplu, la Ion Coteanu), el este inclus în manualele / studiile de stilistică. „În limba română s-au acceptat ca fiind existente următoarele stiluri funcționale ale limbii (sociolecte): *beletristic, științific, administrativ-juridic, publicistic (jurnalistic) și colocvial (familiar)*” [14, 156], relevă V. Bușmachi.

Stilul familiar (în accepția lui I. Jordan), colocvial (după clasificarea lui D. Irimia), stilul vorbirii orale (cum îl denumește V. Marin) presupune

studiul particularităților gramaticale, lexicale, fonetice ale oralității, un segment valoros și cvasidominant în comunicarea umană. Cercetătorul V. Marin, bunăoară, delimitează stilul vorbirii orale dintre celelalte stiluri, conturând profilul acestuia prin aspectele detaliat analizate la toate nivelurile limbii: fonetic, lexical, gramatical. Lingvistul afirmă că „printre stilurile funcționale de bază, stilul vorbirii orale ocupă un loc deosebit, fiind o expresie vie, firească, directă și nepretențioasă a ideilor și sentimentelor. [...] Specific pentru acest stil este spontaneitatea, lipsa unor preocupări deliberate în selectarea elementelor de limbă cu ajutorul cărora se face comunicarea” [15, 73]. Ca și alți cercetători care au studiat fenomenul oralității, V. Marin relevă două aspecte distincte ale stilului vorbirii orale: „În cadrul acestui stil poate fi distins aspectul oral-literar și oral-familiar. Primul aspect corespunde pe deplin normelor literare, pe când al doilea este deschis elementelor lexicogramaticale populare, diverselor pronunțări regionale, aflându-se într-o flagrantă discordanță cu normele literare ale limbii” [ibidem]. D. Irimia distinge însă trei variante ale stilului oral sau colocvial, cum îl denumește savantul: „stilul conversației curente (neutru), stilul conversației oficiale (solemn), stilul conversației familiare (familiar)” [16, 80]. Irina Condrea îl numește „stilul conversației orale, al comunicării curente”, menționând că acesta „cumulează o serie de trăsături distincte prin care se reliefează caracterul spontan, emotiv, ludic de redare a mesajului / informației și care în varianta scrisă în multe tipuri de texte sunt evitate, deoarece ele nu au aceeași relevanță ca în comunicarea orală” [7, 89]. Totodată, acest tip de limbaj a avut, pe parcursul cercetărilor, diverse denumiri și accepții. De exemplu, „adjective ca popular, familiar, colocvial, informal, conversațional, vorbit, oral, comun, obișnuit, cotidian, standard etc. au fost folosite de către diverși lingviști în încercarea lor de a găsi denumirea cea mai adecvată, susține Georgiana Mușat. La acest fapt se adaugă utilizarea oarecum arbitrară a substantivelor limbaj, limbă sau vorbire pentru a ne referi la această modalitate de exprimare” [17, 307]. Oralitatea are, astfel, un statut bine determinat în lingvistică, reprezintă o dimensiune existentă în mod firesc în limbă, cu procese evolutive imanente.

În toate aceste observații cu privire la limba vorbită, la oralitatea în dublă accepție se profilează o particularitate definitorie, și anume expresia stilului individual al emițătorului, transfigurată în funcție de contextul

verbal sau situațional, de intenția conștientă sau inconștientă a acestuia. De regulă, stilul individual este luat în discuție doar cu referire la scriitori, la aspectul estetic conținut în el. Noi avem în vedere orice stil de vorbire (*idiostilul*, în accepția lui Ion Coteanu) al unui individ, care nu se suprapune niciodată unui alt stil de vorbire, fie aceasta primară sau secundară. Adică, ne referim la *oralitatea individuală* din care se compune întregul. Aceasta reprezintă atât locurile comune ale actelor de vorbire, cât și, neapărat, elementele particulare, mai mult sau mai puțin pronunțate, care dezvoltă limbajul oral și îl îmbogățesc cu aspecte inedite. Eugen Coșeriu remarcă în legătură cu acest aspect următoarele: „De fapt, actul lingvistic este un act individual, fiind creație a unui individ și corespunzând unei intuiții personale, în fiecare caz inedită; dar este concomitent și act social, adică determinat social, dat fiind că semnele pe care le folosim nu le inventăm «ex novo» în fiecare caz particular, ci doar le re-creăm pe baza unor modele acceptate de către o comunitate și inteligibile în această comunitate” [18, 56-57]. Ion Coteanu, argumentând termenul *idiostil*, menționează: „După cum pentru vorbitorul unui grai există un sistem individual care reflectă toate particularitățile graiului, tot astfel, pentru vorbitorul cultivat al unei limbi, care nu se mai bizuie pe graiul său matern, ci mai ales pe limbajele în funcție, la un moment dat, există un sistem individual, o reflectare proprie a datelor de limbă aflate la dispoziția lui” [19, 80].

În ultima vreme, „sistemul individual” al vorbitorilor limbii române penetrează tot mai frecvent sistemul general al acesteia în virtutea evoluțiilor accentuate în toate domeniile vieții noastre și a civilizației, în plan instructiv-lingvistic, a națiunii. Iar oralitatea nu este altceva decât proiecția vie, pregnantă a acestor evoluții. Întrepătrunderea stilurilor funcționale în oralitate creează un cadru favorabil pentru literarizarea ei, pentru a i se conferi un caracter cult. Elementele substandardului, mai ales cele familiar-vulgare, pot rămâne, astfel, într-o zonă din ce în ce mai îngustă a indezirabilului lingvistic. Prin urmare, în procesele evolutive care au loc inclusiv în cadrul acestui important segment lingvistic se observă tendințe tot mai pronunțate de interferență a oralului cu scripticul, adică o relație conjunctivă sudată, caracterizată prin atenuarea vizibilă a distincțiilor dintre textul spus și cel scris. Vorbitorii limbii române se lasă influențați de limba scrisă, preluând modelele acesteia, uniformizând, astfel, limbajul. Acest fenomen este observat și

analizat de cercetători, mai ales cu referire la elementele locale, regionale ale limbii: „Etapă actuală a evoluției graiurilor populare, conform autorilor *Cursului de dialectologie română*, editat pe la sfârșitul secolului al XX-lea, se caracterizează printr-o influență vădită a limbii literare asupra aspectelor teritoriale, proces care duce la dispariția numeroaselor particularități dialectale” [20, 85].

Totuși nu putem nega faptul că aspectul și conținutul expresiv, exotic al elementelor substandardului colorează comunicarea, înviorând-o și redându-i un spirit local, național unic, mai ales în textele de factură artistică.

Pe de altă parte, deși oralitatea este considerată din start o abatere de la normă, nu credem că acest lucru se referă la toate aspectele ei, căci, așa cum am mai spus, există un nivel al oralității foarte apropiat de norma literară, oralitatea standard, mai puțin cercetat, luat de-a valma cu celelalte componente ale limbajului oral. Aceasta ține de limbajul oral evoluat, utilizat în centrele de cultură și civilizație din orașe, care se deosebește esențial de limbajul oral rural, considerat până nu demult unicul reprezentativ în acest sens. Klaus Bochmann evaluează această stare de lucruri prin prisma sociolingvisticii, menționând următoarele: „Având în vedere că studiul limbii vorbite este un fel de prelungire a cercetării privind variabilitatea sociolingvistică, considerăm că una dintre cauze o reprezintă puținele preocupări sociolingvistice în lingvistica românească. În linii mari, se poate spune că culturii române citadine și moderne i s-a acordat mai puțină atenție decât celei rurale, care a fost considerată mai «autentică» deci purtătoare de identitate națională” [21, 307]. Uzul citadin oral al limbii, distinct de cel rural, are totuși particularități specifice, care se apropie mai mult de cele ale limbii literare, deși vorbitorii provin, în mare parte, din localități rurale. Astfel, se observă o tendință de a culturaliza limbajul vorbit prin exigențele contextului extraverbal mai pretențios, precum este urbea. Numeroasele activități culturale, politice, sociale determină caracterul mai îngrijit al comunicării orale de aici. Totuși aflăm aspecte ale oralității care se situează pe „o pantă șubredă” a limbii literare. Acestea sunt, în primul rând, argoul tinerilor, precum și așa-zisul limbaj on-fashion, neologisme de lux ce țin de limbajul modei. A. Stoichițoiu Ichim observă în legătură cu acest fapt: „Interesul publicului larg și, îndeosebi,

al tinerilor pentru domeniul modei duce – printr-o preluare mimetică a anglicismelor – la o masivă creștere a frecvenței lor în uz, ceea ce ne îndreptățește să vorbim despre termeni «la modă»” [22, 581]. Tot ea menționează: „Mulțimii neologismelor de origine franceză asimilate de LM (limbajul modei – n.n.) de-a lungul ultimelor două secole, i se adaugă – îndeosebi după 1990 – numeroase împrumuturi din engleza britanică sau americană, care și-au păstrat integral sau parțial caracterul străin, justificând astfel calificarea LM drept jargon” [*ibidem*]. Aici sunt încadrate cuvinte de origine engleză care, adesea, nu sunt atestate nici în dicționare, precum *touch*, *cat-walk*, *glossy*, *hot*, *look*, *glamour* etc. Unele dintre ele au reușit să capteze într-atât atenția jurnaliștilor, încât să fie create expresii mai mult sau mai puțin fixe. „Anglicismul *look* – devenit un adevărat clișeu al discursului publicistic și al celui publicitar, observă A. Stoichițoiu Ichim, [...] este atestat, cu precădere, în unități frazeologice calchiate ca *a-și schimba look-ul* sau *un nou look*” [*idem*, 588].

Specificul acestor împrumuturi recente, neadaptate încă, constă în capacitatea lor extraordinară de răspândire, mai ales prin mass-media existente, prin valorile nou-obținute în contextele folosite de către jurnaliști, cu scopuri stilistice și pragmatice bine orientate. Este un fenomen cvasidominant în spațiul mediatic, lansat cu înverșunare de către toți actorii acestuia. Creativitatea jurnaliștilor ține, în acest caz, de capriciile unei mode lingvistice menținute în oralitate. În exemplele ce urmează sunt atestate câteva elemente verbale de acest fel: *Gabriela Cristea, apariție „uau”! Si-a tras look nou!* (titlu, [enational.ro](http://www.enational.ro), 13.09.13, <http://www.enational.ro/showbizmonden/monden/gabriela-cristea-aparitie-%E2%80%9Cuau%E2%80%9D-si-a-tras-look-nou-332610.html>/ accesat: 14.09.13) sau *Lipseșc numai imaginile fresh de la fața locului, cu George Becali dând glas unor memorabile impresii, dar golul s-ar putea umple, dacă televiziunile s-ar gândi să producă un reality show. Cu siguranță, ar bate la rating orice alt produs, România urmărind cu sufletul la gură partida de table a lui „nea Gigi” cu gardienii* (Rodica Ciobanu, *O piedică în calea uitării*, [gandul.info](http://www.gandul.info), 16.07.13, <http://www.gandul.info/puterea-gandului/o-piedica-in-calea-uitarii-11127102> accesat: 22.07.13). Interferența registrelor oralității (aici: xenisme și elemente populare) redau mesajului conotațiile pe care a mizat autorul.

În condițiile noilor realități marcate de era tehnologiilor informaționale, o particularitate distinctă a oralității este și cea întâlnită în comunicarea pe internet sau, după terminologia întâlnită în literatura de specialitate, în comunicarea mediată de computer, realizată pe rețelele de socializare sau în mesajele electronice pe telefonul mobil. În aceste spații virtuale, oralitatea se regăsește într-o formă inedită, adică într-o simbioză relevantă dintre scriptic și oral, o transfigurare spectaculoasă a formelor oralității sub toate aspectele ei. „Spre deosebire de limbajul natural, utilizat în forma sa tradițională, de comunicare *face to face*, susține E. Ungureanu, limbajul conversațiilor on-line se caracterizează printr-o sintaxă mixtă: una – a oralității și alta – a limbii literare” [23, 71]. Astfel, se profilează tot mai accentuat un tip de limbaj mixt, rezultat din combinarea celor două forme de comunicare, un fel de „*cyberscriere*” (C. I. Mladin), *comunicare orală scrisă* (A. V. Kuznețov) sau „*oralitate digitală*” (Vintilă Mihăilescu). Printre cei care investighează fenomenul respectiv este și R. Zafiu, una dintre primele cercetătoare ale acestui tip de comunicare în lingvistica românească. „S-a observat deja că mesajele electronice combină trăsături ale scrisului și ale oralității, relevă lingvistica. Extinderea mediilor electronice – rețeaua de internet, poșta electronică – și accesul tot mai multor persoane la ele influențează dezvoltarea limbii contemporane prin adaptarea terminologiei specifice: situațiile de comunicare nou apărute creează formule inedite de interferență între scris și oralitate, între limbajul standard (uneori cu elemente tehnice) și registrul familiar” [24, 86-87]. În lingvistica rusă acest aspect este studiat mult mai pe larg, astfel încât cercetătorii declară, aproape unanim, apariția unui nou tip de comunicare, ce constă în întrepătrunderea elementelor oralității cu ale scripticului. A. V. Kuznețov notează referitor la aceasta: „Opinia potrivit căreia limba vorbită se realizează în formă orală, în ultimele decenii nu prea corespunde realității. Eroarea constă în faptul că mesajele scrise de către utilizatorii din Internet au toate particularitățile limbajului oral... În același timp, atare tip de contact se face în formă scrisă. Pentru a evita această confuzie, acest paradox, a fost creat termenul «*limba vorbită scrisă*» (письменная разговорная речь). Acest termen poate fi definit ca un fel de mixaj dintre limba literară scrisă și limba vorbită” [25].

În concluzie, conceptul de oralitate este marcat de evoluțiile actuale nu doar sub aspect lingvistic, ci și sub aspect social, cultural, tehnologic.

Elemente ale oralității transgresează norma literară pentru a se instala în comunicarea standard și, invers, limba literară pătrunde tot mai hotărât în limbajul oral datorită instrucției largi a vorbitorilor, a civilizației populației. În același timp, odată cu dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informaționale și, mai ales, odată cu apariția internetului, s-a lansat un nou tip de comunicare, așa-numita „oralitate” digitală, care presupune o simbioză dintre oral și scriptic, adică o interpătrundere a elementelor oralității cu cele ale limbii scrise, elaborate.

Bibliografie

1. Margareta Manu Magda, *Limba română vorbită*, în *Gramatica limbii române*, vol. II, *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2008.
2. Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, Editura Științifică, București, 1975.
3. Dumitru Irimia, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iași, 1999.
4. Magdalena Vulpe, *Opera lingvistică. Dialectal, popular, vorbit*, vol. I, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2004.
5. Paul Cornea, *Introducere în teoria lecturii*, Editura Polirom, Iași, 1998.
6. Eugen Coșeriu, *Omul și limbajul său*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2009.
7. Irina Condrea, *Curs de stilistică*, CEP USM, Chișinău, 2008.
8. Margareta Manu Magda, *Considerații referitoare la „Limba română actuală vorbită” (LRAV)*, în *Limba Română: Structură și funcționare*, Editura Universității din București, București, 2005, p. 575-584.
9. Klaus Bochmann, *Limba română: istorie, variante, conflicte, o privire din afară*, Editura Cartdidact, Chișinău, 2004.
10. Nicolae Stanciu, *Elemente sintactice populare în stilul publicistic*, <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/18.pdf> [accesat 02.05.12].
11. Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Studii de lingvistică și filologie*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Grigore Brâncuș, Editura Minerva, București, 1988.
12. Vasile Ilincan, *Stilul publicistic. Privire teoretică*, în *Limbaje și comunicare*, Editura Universității Suceava, Suceava, 1999, p. 549-553.
13. Cristinel Munteanu, *O clasificare antică a „stilurilor funcționale” în opera lui Diogenes Laertios*, în „Limba Română”, Chișinău, nr. 1-2, 2012, p. 64-73.

14. Victoria Bușmachi, *Stilistica sistemului lexical al limbii române*, în „Philologia”, mai-august, LIII, Chișinău, 2012, p. 155-158.
15. Vitalie Marin, *Stilistică și cultivare a vorbirii*, Editura Lumina, Chișinău, 1991.
16. Dumitru Irimia, *Structura stilistică a limbii române*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
17. Georgiana Mușat, *Spaniola colocvială – trăsături caracteristice*, în *Limbaajul colocvial în spațiul romanic. Studiu pragmatolingvistic diacronic și sincron*, 2008, <http://en.calameo.com/read/000211391885eaa687849> [accesat 09.08.13].
18. Eugen Coșeriu, *Introducere în lingvistică*, Editura Echi-nocțiu, Cluj, 1995.
19. Ion Coteanu, *Stilistica funcțională a limbii române (stil, stilistică, limbaj)*, Editura Academiei RSR, București, 1973.
20. Mihail Purice, Vladimir Zagaevski, Ion Ciornăi, *Curs de dialectologie română*, Editura Lumina, Chișinău, 1991.
21. Klaus Bochmann, Vasile Dumbravă, *Limba română vorbită în Moldova istorică*, vol. I, Leipziger Univ.-Verl., Leipzig, 2002, http://books.google.md/books?id=UN332wIuxUC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gs_bse_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [accesat 20.08.13].
22. Adriana Stoichițoiu Ichim, *Anglicisme „la modă” în limbajul modei*, în *Limba română. Stadiul actual al cercetării*, Editura Universității din București, București, 2007, p. 581-598.
23. Elena Ungureanu, „*Limba noastră cea on-line de toate zilele*”, în „Akademos, Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă”, nr. 1-2, Chișinău, 2010, p. 68-73.
24. Rodica Zafiu, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității din București, București, 2001.
25. А. В. Кузнецов, *Письменная разговорная речь в онлайн-коммуникации*, în „Молодой ученый”, nr. 3, т. 2, 2011, с. 24-26, <http://www.moluch.ru/archive/26/2877/> [accesat 18.05.13].